

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี
2. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยกำหนดมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชน พุทธศักราช 2531
3. แนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อสนองนโยบายปฏิรูปการศึกษา และบัญญัติ 10 ประการ
4. การบริหารจัดการ โรงเรียนเอกชนตามหลักการจัดโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดกลุ่มงานไว้ 4 ด้าน คือ
  - 4.1 ด้านวิชาการ
  - 4.2 ด้านงบประมาณ
  - 4.3 ด้านการบริหารงานบุคคล
  - 4.4 ด้านการบริหารทั่วไป
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและ

ประสานสัมพันธ์กัน

3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออก

กำลังกาย

6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ พัฒนาเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และการพัฒนาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่าง ชัดเจน ต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์ เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันที่ว่าคุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3-5 ปี มีดังนี้

เด็กอายุ 3 ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้
รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว
เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้
ใช้กรรไกรมือเดียวได้

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก
ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม
กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดคนน้อยลง

พัฒนาการด้านสังคม

รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น)
เล่นสมมติได้
รู้จักรอกอย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

สำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้
บอกชื่อของตนเองได้
ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา
สนทนาได้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ ได้

สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ
ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองง่าย ๆ และแสดงท่าทาง
เลียนแบบได้

รู้จักใช้คำถาม “อะไร”

สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ
อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

เด็กอายุ 4 ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้
 รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง
 เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้
 เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้
 ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้
 กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์
 เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น
 ชอบท้าทายผู้ใหญ่
 ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ

พัฒนาการด้านสังคม

แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง
 เล่นร่วมกับคนอื่นได้
 รอคอยตามลำดับก่อน – หลัง
 แบ่งของให้คนอื่น
 เก็บของเล่นเข้าที่ไว้

พัฒนาการด้านสติปัญญา

จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้
 บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้
 พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำแนะนำ
 สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง
 สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น
 รู้จักใช้คำถาม “ทำไม”

เด็กอายุ 5 ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้
 รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง
 เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว
 เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้
 ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด
 ใช้ก้ำมเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ
 ยึดตัว คล่องแคล่ว

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม
 ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น
 ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

พัฒนาการด้านสังคม

ปฏิบัติตามวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง
 เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้
 พบผู้ใหญ่ รู้จักไหว้ ทำความเคารพ
 รู้จักขอบคุณ เมื่อรับของจากผู้ใหญ่
 รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จำนวน และ
 จัดหมวดหมู่สิ่งของได้
 บอกชื่อ นามสกุล และอายุของตนเองได้
 พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง
 สนทนาโต้ตอบ / เล่า เป็นเรื่องราวได้
 สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและ
 แปลกใหม่
 รู้จักใช้คำถาม “ทำไม” “อย่างไร”
 เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม
 นับปากเปล่าได้ถึง 20

ระยะเวลาเรียน

ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1-3 ปีการศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการและคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่ที่แวดล้อมเด็ก ชรรษาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เด็กที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจจะไม่เน้นเนื้อหาการท่องจำ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีมีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น

ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษา อาจนำสาระการเรียนรู้มาจัดในลักษณะหน่วยการสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้วิธีการที่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย สาระการเรียนรู้กำหนดเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ประสบการณ์

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้ โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ไปพร้อมกันด้วย ประสบการณ์สำคัญมีดังนี้

1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่

- 1.1.1 การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่
  - การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่
  - การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์
  - การเล่นเครื่องเล่นสนาม

1.1.2 การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก

การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส

การเขียนภาพและการเล่นกับสี

การปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน

แทงไม้ เศษวัสดุ ฯลฯ

การต่อของ บรรจุ เท และแยกชิ้นส่วน

1.1.3 การรักษาสุขภาพ

การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย

1.1.4 การรักษาความปลอดภัย

การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน

1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจได้แก่

1.2.1 ดนตรี

การแสดงปฏิกริยาโต้ตอบเสียงดนตรี

การเล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ

ประเภทตี ฯลฯ

การร้องเพลง

1.2.2 สุนทรียภาพ

การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม

การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขัน และ

เรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่าง ๆ

1.2.3 การเล่น

การเล่นอิสระ

การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม

การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

1.2.4 คุณธรรม จริยธรรม

การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ

1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมได้แก่ การเรียนรู้

ทางสังคม

การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง

การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ

การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจและความต้องการ
ของตนเอง และผู้อื่น

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

การแก้ปัญหาในการเล่น

การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย

1.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่

1.4.1 การคิด

การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น
การเขียนแบบการกระทำและเสียงต่าง ๆ

การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่าง ๆ กับสิ่งของหรือ
สถานที่จริง

การรับรู้และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงาน

การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุ ต่าง ๆ

1.4.2 การใช้ภาษา

การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด

การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองหรือเล่า

เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง

การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์และความสัมพันธ์

ของสิ่งต่าง ๆ

การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน

การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมาย

ต่อเด็ก เขียนภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียน

เหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง

การอ่านในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมาย

ต่อเด็ก อ่านภาพ หรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน/เรื่องราว

ที่สนใจ

1.4.3 การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ

การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่าง ๆ

การจัดจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม

การเปรียบเทียบ เช่น ยาว/สั้น ขรุขระ/เรียบ ฯลฯ
 การเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ
 การคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ
 การตั้งสมมติฐาน
 การทดลองสิ่งต่าง ๆ
 การสืบค้นข้อมูล
 การใช้หรืออธิบายสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

1.4.4 จำนวน

การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน
 การนับสิ่งต่าง ๆ
 การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง
 การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวน หรือปริมาณ

1.4.5 มิติสัมพันธ์ (พื้นที่ / ระยะ)

การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก
 การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่าง ๆ กัน
 การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน
 การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่าง ๆ
 การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และ
 รูปภาพ

1.4.6 เวลา

การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ
 การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้
 การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ
 การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู

2. สารที่ควรเรียนรู้

สารที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัด
 กิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเอง
 ให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์

สำคัญที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก สาระที่เด็กอายุ 3-5 ปี ควรเรียนรู้ มีดังนี้

2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา รู้จัก อวัยวะต่าง ๆ วิธระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย การรับประทานอาหาร ที่ถูกสุขลักษณะ เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองคนเดียว หรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี

2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรได้มีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ

2.4 สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-4 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์

1.1 จัดประสบการณ์การเล่น และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง

1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2. แนวทางการจัดประสบการณ์

- 2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- 2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้
- 2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
- 2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน
- 2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก
- 2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- 2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้อาการณไว้
- 2.9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ
- 2.10 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

3. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

3.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

- 3.1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน
- 3.1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที
- 3.1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที
- 3.1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

3.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

3.2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวและความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

3.2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

3.2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

3.2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติ

กิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่ เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

3.2.5 การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ศึกษาสถานนอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำ กิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

3.2.6 การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

3.2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่ง ของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร การประเมินพัฒนาการควรยึดหลัก ดังนี้

1. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
3. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

4. ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนเลือกใช้เครื่องมือและฉบับที่กไว้เป็น
หลักฐาน

5. ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะกับเด็ก รวมทั้งใช้
แหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ

สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 3-5 ปี ได้แก่ การสังเกต
การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมี
ระบบ

การจัดหลักสูตรสถานศึกษา

1. จุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษา ร่วมกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน และสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน
กำหนดจุดหมายของหลักสูตรที่มุ่งให้เด็กมีการพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ
สังคม และสติปัญญา อย่างเหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างของบุคคล เพื่อ
พัฒนาเด็กให้เกิดความสุขในการเรียนรู้ เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งการปลูกฝัง
คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก

2. การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องสนองต่อการ
เปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและการเรียนรู้ของ
เด็กปฐมวัย ดังนั้น สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

2.1 ศึกษาทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและเอกสาร
หลักสูตรอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหา
ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2.2 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ
เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สารการเรียนรู้รายปี การจัดประสบการณ์ การสร้าง
บรรยากาศการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งจัดทำแผนการจัด
ประสบการณ์ ทั้งนี้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอาจกำหนดหัวข้ออื่น ๆ ได้ตามความ
เหมาะสม และความจำเป็นของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

2.3 การประเมิน เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบหลักสูตรของ
สถานศึกษา แบ่งออกเป็นการประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบ
คุณภาพของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรหลังจากที่ได้จัดทำแล้ว โดยอาศัยความคิดเห็นจาก

ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ การประเมินระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตรทั้งระบบ หลังจากที่ใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุเพื่อสรุปผลว่าหลักสูตรที่จัดทำควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างไร

การจัดการศึกษาปฐมวัย (เด็กอายุ 3-5 ปี) สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เด็กที่มีความสามารถพิเศษ สามารถปรับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละประเภท

การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ 1

การสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ 1

มีความสำคัญอย่างยิ่ง บุคลากรทุกฝ่ายจะต้องให้ความสนใจต่อการช่วยลดช่องว่างของความไม่เข้าใจในการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนตัวเด็ก ผู้สอน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ทั้งระบบ การสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จะประสบผลสำเร็จได้ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างรอยเชื่อมต่อ โดยเฉพาะระหว่างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในช่วงอายุ 3-5 ปีกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยต้องศึกษาหลักสูตรทั้งสองระดับ เพื่อทำความเข้าใจจัดระบบการบริหารงานด้านวิชาการที่จะเอื้อต่อการเชื่อมโยงการศึกษาโดยการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างรอยเชื่อมต่อดังกล่าวอย่างกิจกรรมต่อไปนี้

1.1 จัดประชุมผู้สอนระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาร่วมกัน พัฒนารอยเชื่อมต่อของหลักสูตรทั้งสองระดับให้เป็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษาเพื่อผู้สอนทั้งสองระดับจะได้เตรียมการสอนให้สอดคล้องกับเด็กวัยนี้

1.2 จัดหาเอกสารด้านหลักสูตรและเอกสารทางวิชาการของทั้งสองระดับ มาไว้ให้ผู้สอนและบุคลากรอื่น ๆ ได้ศึกษาทำความเข้าใจ อย่างสะดวกและเพียงพอ

1.3 จัดกิจกรรมให้ผู้สอนทั้งสองระดับมีโอกาสแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้รับการอบรม คู่มือ ซึ่งไม่ควรจัดให้เฉพาะผู้สอนในระดับเดียวกันเท่านั้น

1.4 จัดเอกสารเผยแพร่ตลอดจนกิจกรรมสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

1.5 ระหว่างที่เด็กอยู่ในระดับปฐมวัย ผู้บริหารควรจัดให้มีการพบปะทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เพื่อผู้ปกครองจะได้สร้างความเข้าใจและสนับสนุนการเรียนการสอนของบุตรหลานตนได้อย่างถูกต้อง

1.6 สถานศึกษาที่มีเด็กทั้งสองระดับควรจัดกิจกรรมที่ผู้สอนผู้ปกครองและเด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันในบางโอกาส

1.7 สถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ ควรจัดปฐมนิเทศผู้ปกครอง 2 ครั้ง คือ ก่อนเด็กเข้าเรียนระดับปฐมวัย และก่อนเด็กจะเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจการศึกษาทั้งสองระดับ และให้ความร่วมมือช่วยเด็กให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ดีขึ้น

2. ผู้สอนระดับปฐมวัย

ผู้สอนระดับปฐมวัย นอกจากจะต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กของตนแล้ว ควรศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและบุคลากรอื่น ๆ รวมทั้งช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวก่อนเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้สอนอาจจัดกิจกรรมดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อส่งต่อผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจะทำให้ผู้สอนระดับประถมศึกษาสามารถใช้ข้อมูลนั้นช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวเข้ากับการเรียนรู้ใหม่ต่อไป

2.2 พูดคุยกับเด็กถึงประสบการณ์ที่ดี ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

2.3 จัดให้เด็กได้มีโอกาสทำความรู้จักกับผู้สอนตลอดจนสภาพแวดล้อม บรรยากาศของห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งที่อยู่ในสถานศึกษาเดียวกันหรือสถานศึกษาอื่น

3. ผู้สอนระดับประถมศึกษา

ผู้สอนระดับประถมศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของตนให้ต่อเนื่องกับการพัฒนาเด็กในระดับปฐมวัยดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1 จัดกิจกรรมให้เด็กและผู้ปกครองมีโอกาสได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกับผู้สอนและห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเปิดภาคเรียน

3.2 จัดสภาพห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับห้องเรียนระดับปฐมวัย โดยจัดให้มีมุมประสบการณ์ภายในห้องเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ เช่น มุมหนังสือ มุมเกมการศึกษา มุมของเล่น เพื่อช่วยให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ปรับตัวและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

3.3 จัดกิจกรรมสร้างข้อตกลงที่เกิดจากเด็กร่วมกันเกี่ยวกับการปฏิบัติตน

3.4 เผยแพร่ข่าวสารด้านการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน

4. ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา

ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาต้องทำความเข้าใจหลักสูตรของการศึกษา ทั้งสองระดับและเข้าใจว่าถึงแม้เด็กจะอยู่ในระดับประถมศึกษาแล้วแต่เด็กยังต้องการความรัก ความเอาใจใส่ การดูแลและการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ได้แตกต่างไปจากระดับปฐมวัยและควรให้ความร่วมมือกับผู้สอนและสถานศึกษาในการช่วยเตรียมตัวเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวได้เร็วยิ่งขึ้น

การกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญในการให้สังคม ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระจายอำนาจการศึกษาลงไปยังท้องถิ่นโดยตรงโดยเฉพาะสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษาในระดับนี้ ดังนั้นเพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม จำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเห็นความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนการให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน การวางแผนและดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา และระบบการประกันคุณภาพที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกตั้งแต่ระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ การกำกับดูแลและประเมินผลต้องมีการ

รายงานผลจากทุกระดับให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อนำข้อมูลจากรายงานผลมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

สรุปได้ว่าหลักสูตรดังกล่าว จัดทำขึ้นเพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเด็กและผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเพื่อให้สถานศึกษาและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกหน่วยงานทุกสังกัดที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกันและใช้ก้าวไปในเส้นทาง ที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชน พ.ศ. 2531

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และมาตรา 17 (1) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงวางระเบียบให้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชน พ.ศ. 2531

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชน พ.ศ. 2528

บรรดาระเบียบข้อบังคับหรือคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้หรือที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 นโยบายในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลในโรงเรียนเอกชน

4.1 เพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนอายุ 3-5 ปี

4.2 เพื่อให้การเตรียมความพร้อมต้องจัดให้บูรณาการเหมาะสมกับวัยของนักเรียนทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจ

4.3 เพื่อให้การพัฒนาการเตรียมความพร้อมของนักเรียนได้รับการดูแลจากบุคลากรที่มีความรู้ประสบการณ์และผ่านการอบรมมาโดยเฉพาะ

4.4 เพื่อพัฒนาแนวการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์ คู่มือครูสื่อการเรียน การสอนให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

ข้อ 5 ในระเบียบนี้

“โรงเรียน” หมายความว่า โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาที่เปิดสอนระดับอนุบาลมีเวลาเรียนต่อเนื่องกันเป็นเวลา 2 ปี หรือ 3 ปี

“นักเรียน” หมายความว่า เด็กที่เรียนในชั้นอนุบาล

“พี่เลี้ยง” หมายความว่า บุคคลผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือครูดูแลนักเรียน

“อนุบาล 3 ปี” หมายความว่า ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปีที่ 2 ปีที่ 3

“อนุบาล 2 ปี” หมายความว่า ชั้นอนุบาลปีที่ 2 และปีที่ 3

ข้อ 6 ให้เลขาธิการรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด 1 นักเรียน

ข้อ 7 โรงเรียนจะรับนักเรียนเข้าเรียนได้ เมื่อนักเรียนมีอายุครบ 3 ปี สำหรับโรงเรียนที่เปิดหลักสูตร 3 ปี และเมื่อนักเรียนมีอายุครบ 4 ปี สำหรับโรงเรียนที่เปิดหลักสูตร 2 ปี นับถึงวันเปิดภาคเรียน

หมวด 2 การจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อม

ข้อ 10 ให้ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่และครู จัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมตามแนวการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์ คู่มือครู ตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

ข้อ 11 การจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อม การพักผ่อน การรับประทานอาหาร จะต้องจัดให้สมดุลและเพียงพอแก่ความต้องการของเด็กแต่ละวัย

ข้อ 12 การประเมินผลการจัดประสบการณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

หมวด 3 การบริหารโรงเรียน

ข้อ 13 นอกจากที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ ให้ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ และครูใหญ่จัดดำเนินการด้านวิชาการ กิจกรรมนักเรียน การเงินและธุรการ ตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการโรงเรียนอนุบาล จะต้องผ่านการอบรมตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

ข้อ 14 ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีครูห้องเรียนละ 1 คนต่อนักเรียน 30 คน ถ้านักเรียนเกิน 30 คน ต้องมีพี่เลี้ยงอีก 1 คน

ในกรณีที่นักเรียนรวมกันทุกชั้นน้อยกว่า 30 คน โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยครูคนเดียวสอนนักเรียนหลายชั้นได้ แต่ต้องมีพี่เลี้ยง 1 คน

ข้อ 15 ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีพี่เลี้ยง ซึ่งมีคุณสมบัติและหน้าที่ ดังนี้

15.1 พี่เลี้ยงจะต้องเป็นเพศหญิง มีความรู้ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตร พ.ศ. 2521 หรือเทียบเท่า และผ่านการอบรมตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

เอกชนกำหนด มีประสบการณ์และลักษณะนิสัยเหมาะสมที่จะดูแลเด็กเล็ก มีสุขภาพดีมีร่างกาย
สมบูรณ์ ไม่ติดยาเสพติดและไม่เป็นโรคติดต่อ

15.1.1 โรคเรื้อนหรือโรคผิวหนังเรื้อรังและติดต่อกันได้

15.1.2 วัณโรค

15.1.3 โรคพิษสุราเรื้อรัง

15.1.4 โรคเท้าช้าง

15.1.5 กามโรค

15.2 พี่เลี้ยงไม่มีหน้าที่สอน แต่มีหน้าที่ช่วยเหลือครูในการจัด

กิจกรรมการเตรียมความพร้อม ดูแลความปลอดภัย ความเรียบร้อยของนักเรียน อำนวยความสะดวกและการให้บริการต่าง ๆ แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน

ข้อ 16 ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีทะเบียนพี่เลี้ยงตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

หมวด 4 โรงเรียน สถานที่และอาคาร

ข้อ 17 โรงเรียนอนุบาลที่จะจัดตั้งใหม่ จะต้องอยู่ห่างจากโรงเรียนอนุบาล
ที่ตั้งอยู่เดิมไม่น้อยกว่า 300 เมตร บนเส้นทางคมนาคมทางบก

ข้อ 18 บริเวณโรงเรียน ต้องมีลักษณะดังนี้

18.1 มีที่ดินผืนเดียวติดต่อกัน มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 80 ตารางวา ผู้รับ
ใบอนุญาตมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือสัญญาเช่าไม่น้อยกว่า 3 ปี ตามที่กำหนดไว้ใน
กฎกระทรวง

18.2 พื้นที่ต้องไม่เป็นที่ลุ่มและไม่มีสิ่งอันอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่
นักเรียน หากมีบ่อน้ำหรือสระน้ำอยู่ในบริเวณโรงเรียน จะต้องล้อมรั้วให้อยู่ในสภาพที่
ปลอดภัย

18.3 มีรั้วแสดงบริเวณโรงเรียนที่เป็นสัดส่วน

18.4 สถานที่ตั้งของโรงเรียนต้องตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิด
อันตรายแก่นักเรียน

18.5 ต้องมีพื้นที่สำหรับนักเรียนเล่นไม่น้อย 1.2 ตารางเมตรต่อ
นักเรียน 1 คน จะเป็นในร่มหรือกลางแจ้งก็ได้

18.6 ต้องมีพื้นที่สำหรับนักเรียนพักผ่อนอย่างเพียงพอ

ข้อ 19 ห้ามใช้บริเวณโรงเรียนและอาคารเรียนเป็นสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือ

ดำเนินกิจการอื่นหรือเป็นที่อยู่อาศัยของบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจการของโรงเรียน ยกเว้นที่อยู่อาศัย ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ครูใหญ่ ครูและพี่เลี้ยง แต่จะต้องจัดให้เป็นสัดส่วน

ข้อ 20 อาคารเรียน ต้องมีลักษณะ ดังนี้

20.1 อาคารเรียนต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

20.2 สำหรับอาคารเรียนที่มีห้องเรียนเกินกว่า 2 ห้องติดต่อกันช่องทางเดินภายในอาคารหรือระเบียงทางเดินต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร หรือถ้ามีม้านั่ง ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร อาคารตั้งแต่ชั้น 2 ขึ้นไป ต้องมีลูกกรงระเบียงสูงไม่น้อยกว่า 1.20 เมตร และช่องห่างลูกตั้งของลูกกรงไม่มากกว่า 15 เซนติเมตร

20.3 อาคารเรียนต้องมีฝ้าเพดานใต้หลังคา เว้นแต่หลังคาลาดฟ้า คอนกรีตเสริมเหล็กกระยะความสูงจากพื้นถึงเพดานต้องไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร

20.4 บันไดต้องแบ่งเป็นสองช่วง ช่วงหนึ่งสูงไม่เกิน 2.00 เมตร ความกว้างของบันไดแต่ละช่วงต้องไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ฐานพักบันไดต้องไม่น้อยกว่าความกว้างของบันไดลูกตั้งของบันไดต้องไม่สูงกว่า 17.5 เซนติเมตร ลูกนอนต้องกว้างไม่น้อยกว่า 24 เซนติเมตร บันไดทุกชั้นต้องมีราวและลูกกรงสูงไม่ต่ำกว่า 90 เซนติเมตร รวมทั้งราวเดี่ยวสำหรับนักเรียนเกาะขึ้นบันได และระยะห่างของลูกกรงต้องไม่มากกว่า 15 เซนติเมตร

ข้อ 21 ห้องเรียน ต้องมีลักษณะดังนี้

21.1 ห้องเรียนแต่ละห้องต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 35 ตารางเมตร และต้องเป็นห้องโล่งไม่มีเสาหรือสิ่งกีดขวางในกรณีที่มีห้องเรียนรูปสี่เหลี่ยม ความกว้างของห้องไม่น้อยกว่า 5.00 เมตร และในกรณีที่เป็นห้องเรียนรูปอื่น ๆ ส่วนที่แคบที่สุดของห้องไม่น้อยกว่า 4.00 เมตร

21.2 ห้องเรียนอาจจะจัดเป็นห้องขนาดใหญ่ มีฝ้าประจันที่สามารถปรับเป็นห้องเรียนหรือห้องกิจกรรมขนาดต่าง ๆ ในเวลาเดียวกัน แต่พื้นที่ของห้องเรียนขนาดเล็กที่สุดต้องมีไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ใน 21.1

21.3 การระบายอากาศของห้องเรียนต้องถ่ายเทได้สะดวก โดยรวมเนื้อที่หน้าต่าง ประตู และช่องลมแล้วไม่น้อยกว่า 20% ของเนื้อที่ห้อง ยกเว้นห้องที่ใช้ระบบปรับอากาศ

21.4 แสงสว่างในห้องเรียนต้องมีความเข้มไม่น้อยกว่า 200 วัตต์ โดยสม่ำเสมอทั้งห้อง ห้องเรียนที่ใช้แสงสว่างตามธรรมชาติ ความเข้มของแสงสว่างไม่เป็นไปตามเกณฑ์ต้องติดตั้งโคมไฟฟ้าให้แสงสว่างเพิ่มในห้องนั้น ๆ

21.5 ห้องเรียนที่มีทางเข้าออก 2 ทาง แต่ละทางต้องกว้างไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร ในกรณีที่มีทางเข้าออกเพียงทางเดียว ต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.60 เมตร

21.6 สัดส่วนพื้นที่ห้องเรียนต่อนักเรียนต้องไม่น้อยกว่า 1.2 ตารางเมตร ต่อนักเรียน 1 คน

21.7 การจัดห้องเรียน ให้คำนึงถึงพื้นที่ต่อนักเรียน จำนวนรวมของนักเรียนแต่ละห้องไม่เกิน 40 คน

21.8 ถ้าใช้อาคารซึ่งมีอยู่แล้วมาดัดแปลงเป็นอาคารเรียน จะต้องปรับปรุงอาคารเรียนให้มีสภาพตามที่กำหนดให้ 21.3, 21.4, 21.5

ข้อ 22 นอกจากห้องเรียนแล้ว โรงเรียนต้องจัดให้มี

22.1 ห้องบริการ เว้นแต่โรงเรียนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับอื่น

22.2 ที่รับประทานอาหาร ต้องมีพื้นที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน หรือจะใช้ห้องเรียนเป็นที่รับประทานอาหารก็ได้ แต่โรงเรียนจะต้องดูแลในเรื่องความสะอาดเป็นอย่างดี

22.3 ห้องเตรียมอาหาร ต้องถูกสุขลักษณะตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

22.4 ห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาล

22.5 ห้องนอนสำหรับนักเรียน ต้องจัดให้มีห้องนอนโดยสัดส่วนพื้นที่ต่อนักเรียนไม่น้อยกว่า 1.2 ตารางเมตรต่อคน หรือจะใช้ห้องเรียนเป็นห้องนอนด้วยก็ได้ แต่ต้องจัดให้มีที่นอนและอุปกรณ์ตามข้อ 23.2.3

22.6 ห้องน้ำหรือที่อาบน้ำ ต้องจัดให้เหมาะสมเพียงพอกับจำนวนนักเรียน และต้องรักษาความสะอาดให้ถูกสุขลักษณะ

22.7 ห้องส้วมให้ถือเกณฑ์ ดังนี้

22.7.1 นักเรียน 1-100 คน มี 1 ที่ต่อนักเรียน 25 คน

นักเรียน 101-600 คน มี 1 ที่ต่อนักเรียน 50 คน

นักเรียน 601 คนขึ้นไป มี 1 ที่ต่อนักเรียน 75 คน

22.7.2 จะต้องรักษาให้สะอาดถูกสุขลักษณะ มีบังตาหรือประตูส้วม โดยไม่มีกลิ่นประทุ หรือกลิ่นแฉะที่ประทุ และส้วมต้องอยู่ไม่ไกลจากห้องเรียนหรืออยู่ในห้องเรียน ถ้าส้วมอยู่นอกอาคารเรียน ทางเดินไปส้วมต้องมีหลังคากันแดดกันฝน

22.7.3 ในกรณีที่โรงเรียนมีอาคารมากกว่า 1 ชั้นจะต้องมีห้องส้วม
ทุกชั้น

หมวด 5 ครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเตรียมความพร้อม

ข้อ 23 โรงเรียนต้องจัดให้มีครุภัณฑ์เครื่องใช้ ดังต่อไปนี้

23.1 ครุภัณฑ์ประจำห้อง

23.1.1 โต๊ะนักเรียนสูงจากพื้นถึงขอบโต๊ะ 45-50 เซนติเมตร
จะเป็นโต๊ะเดี่ยวหรือโต๊ะหมู่ก็ได้

23.1.2 เก้าอี้นักเรียนสูง 25-30 เซนติเมตร

23.1.3 กระดานสำหรับครู สูงจากพื้นถึงขอบกระดานช่วงล่าง 60
เซนติเมตร กว้าง - ยาว พอสมควรแล้วแต่ขนาดของห้อง

23.1.4 แผ่นป้ายติดผลงานนักเรียนที่นักเรียนใช้ได้สะดวก

23.1.5 ตู้หรือชั้นสำหรับนักเรียนเก็บอุปกรณ์การเรียนและ
ของเล่น

23.1.6 ที่เก็บเครื่องใช้ประจำตัวนักเรียน

23.1.7 โต๊ะและเก้าอี้สำหรับครูทำงาน ให้มีความสูงใกล้เคียงกับของ
นักเรียน

23.1.8 ตู้หรือชั้นใส่เอกสาร อุปกรณ์ของโรงเรียน

23.2 เครื่องใช้ประจำห้องต่าง ๆ ให้มีดังต่อไปนี้

23.2.1 ที่รับประทานอาหาร ต้องมีโต๊ะสูงจากพื้นถึงขอบโต๊ะ 45-50
เซนติเมตร เก้าอี้หรือม้านั่งสูง 25-30 เซนติเมตร อุปกรณ์ในการรับประทานอาหาร ได้แก่ ถาด
หลุม หรือจานชาม ช้อนส้อม แก้วน้ำ ผ้าเช็ดมือ และกรณีที่ห้องอาหาร ไม่มีมุ้งลวด ให้มีฝาชีปิด
ครอบอาหาร

23.2.2 ห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาล ต้องมียาสามัญประจำบ้าน
เครื่องชั่งน้ำหนักที่วัดส่วนสูง สายวัดรอบอก กระโถน ที่นอน ผ้าปูที่นอน หมอน ปลอกหมอน
ผ้ายาง เครื่องเวชภัณฑ์ สำหรับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ได้แก่ ปากคีบ กรรไกร กระเป๋าน้ำ
ร้อนและชามรูปไต รวมทั้งให้มีตู้ยา และตู้เก็บเครื่องเวชภัณฑ์ของโรงเรียน

23.2.3 ห้องนอน ถ้าพื้นห้องเป็นไม้ ให้ใช้เสื่อปูนอนได้
ถ้าพื้นห้องเป็นซีเมนต์ให้มีที่รองนอน เช่น ที่นอน หรือฟ้านวม หรือที่นอนฟองน้ำ และ
จัดให้มีหมอนแบนหรือฝักรองศีรษะ

23.2.4 ห้องน้ำ ต้องมีที่วางสบู่ และขันน้ำ และราวแขวนผ้าเช็ดหน้า

23.2.5 เบ็ดเตล็ด โรงเรียนต้องจัดให้มีสัญญาณบอกเวลาของโรงเรียน เสาธงและธงชาติไทย รวมทั้งมีสิ่งสักการะทางศาสนา และพระบรมฉายาลักษณ์ประดิษฐานไว้ในที่อันสมควร

23.3 อุปกรณ์การเตรียมความพร้อม โรงเรียนต้องจัดให้มีดังต่อไปนี้

23.3.1 สื่อ- วัสดุอุปกรณ์การเตรียมความพร้อม โรงเรียนต้องจัดให้มีตามบัญชีรายชื่อ สื่อวัสดุอุปกรณ์ ตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

23.3.2 อุปกรณ์ เครื่องเล่น หรือของเล่น ในห้องเรียนต้องจัดให้มีตามบัญชีรายชื่ออุปกรณ์ เครื่องเล่น ตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

23.3.3 เครื่องเล่นเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ต้องมีตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

หมวด 6 บทเฉพาะกาล

ข้อ 24 โรงเรียนที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนอยู่แล้วก่อนวันใช้ระเบียบนี้ ให้จัดโรงเรียนให้มีมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ใช้บังคับ ยกเว้นกรณีเกี่ยวกับสถานที่ซึ่งกำหนดไว้ในข้อ 18.1, 18.5 และอาคารเรียนซึ่งกำหนดไว้ในข้อ 20 ถ้าโรงเรียนใดได้รับอนุญาตให้ใช้อยู่แล้ว ให้ใช้ต่อไปได้ แต่ถ้าขอจัดตั้งใหม่หรือเปลี่ยนแปลงจะต้องให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้

ข้อ 25 สำหรับโรงเรียนที่จัดชั้นอนุบาลอยู่แล้วให้เทียบชั้น ดังนี้
ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เดิม เท่ากับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ตามระเบียบนี้
ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เดิม เท่ากับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ตามระเบียบนี้
ชั้นเด็กเล็ก ชั้นปฐมวัย หรือชั้นที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น ซึ่งรับนักเรียนอายุ 3 ปี ให้เทียบเป็นชั้นอนุบาลปีที่ 1 ตามระเบียบนี้

ข้อ 26 สำหรับพี่เลี้ยงที่ยังไม่ผ่านการอบรมตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนดผู้รับใบอนุญาตจะต้องจัดให้ได้รับการอบรมให้เสร็จสิ้นภายในปีการศึกษา 2532

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชน
(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2545

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ให้สอดคล้องกับกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการนับอายุเด็กเพื่อเข้ารับการศึกษาระดับชั้น พ.ศ. 2545 และนโยบายการอุดหนุนโรงเรียนเอกชน

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียน พ.ศ. 2525 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงวางระเบียบไว้ต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2545

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ข้อ 4 ให้ยกเลิกความ ข้อ 7 แห่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชน พ.ศ. 2531 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และให้ใช้ ข้อความต่อไปนี้แทน

ข้อ 7 โรงเรียนจะรับนักเรียนเข้าเรียนได้ เมื่อนักเรียนมีอายุครบ 3 ปี สำหรับโรงเรียนที่เปิดหลักสูตร 3 ปี และเมื่อนักเรียนมีอายุครบ 4 ปี สำหรับโรงเรียนที่เปิดหลักสูตร 2 ปี นับถึงเปิดภาคเรียน

การรับนักเรียนเข้าเรียนให้โรงเรียนสามารถรับได้ทุกภาคเรียน

จากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การกำหนดมาตรฐานโรงเรียนอนุบาลเอกชน พ.ศ. 2531 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนได้ใช้ระเบียบกฎกระทรวงประกาศและหลักเกณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และโรงเรียนเอกชนทุกโรงเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

**แนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อสนองนโยบายปฏิรูปการศึกษา และบัญญัติ
10 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ**

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2539-2550)
ซึ่งประกอบด้วยแนวทางปฏิรูป 4 เรื่อง ได้แก่

1. การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา
2. การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
4. การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา

พร้อมทั้งกำหนดบัญญัติ 10 ประการ สำหรับโรงเรียนในอุดมคติของ
กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้สถานศึกษาได้พัฒนาการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและ
มีความเป็นเลิศในปี 2550ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้กำหนดนโยบายให้ปีนี้เป็น
ปีแห่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษา, ปีแห่งการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร และเป็นปีแห่งการ
ส่งเสริมการลงทุนทางการศึกษา อีกด้วย

เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย และบัญญัติ 10 ประการ ที่กล่าวมาแล้วสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้กำหนดกิจกรรมเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษา
เอกชนทุกระดับทุกประเภททั่วประเทศ ได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตั้งแต่ปีการศึกษา 2539
เป็นต้นไป

ในการพิจารณาจัดทำกิจกรรมเสนอแนะ สถานศึกษาสามารถกำหนดขอบเขตเนื้อหา
สาระและวิธีการ ตลอดจนปรับปรุงเพิ่มเติมแต่งได้ตามความเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา
ท้องถิ่น และชุมชน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนคาดหวังว่า ถ้าสถานศึกษาได้ดำเนิน
กิจกรรมที่เสนอแนะและที่ได้เพิ่มเติมแล้วจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาสถานศึกษาเอกชน
ไปสู่ความเป็นเลิศ เป็นสถานศึกษาที่ดีมีคุณภาพ และได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในชุมชนและ
สังคม ถือว่าได้ทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติได้เป็นอย่างดี

บัญญัติข้อ 1

ผู้บริหารโรงเรียน ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ มีจิตสำนึกในการที่จะพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคมผู้บริหารควรมี เวลาอยู่ประจำสถานศึกษา เพื่อดูแลการปฏิบัติงานภายในให้เป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย

กิจกรรม

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรอยู่ประจำสถานศึกษาเพื่ออุทิศตนในการพัฒนา สถานศึกษาได้อย่างเต็มที่
2. ริเริ่มนำนวัตกรรมเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในสถานศึกษา และติดตามผล การใช้
3. ศึกษารวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในเขต บริการและนำไปใช้ในการวางแผน/แผนงาน พัฒนาสถานศึกษา
4. จัดระบบการนิเทศภายในอย่างเหมาะสม
5. วางแผนพัฒนาผู้บริหารทั้งระยะสั้นและระยะยาวในด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรมและจริยธรรม ตลอดทั้งการศึกษาดูงานในสถานศึกษา และหรือสถาน ประกอบการทั้งในและหรือต่างประเทศ
6. ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง และมีผลงาน ปรากฏเด่นชัดว่า บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง
7. จัดให้มีการเยี่ยมหรือประชุมร่วมกันในระหว่างกลุ่มโรงเรียนเพื่อ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และมีแนวทางในการพัฒนางานการบริหารสถานศึกษาต่อไป
8. จัดทำและใช้ปฏิทินปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา
9. ดูแลและติดตามการนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ในการปรับปรุงผู้เรียน และพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
10. ประเมินผลการปฏิบัติงานและความรู้ ความสามารถของบุคลากรอย่าง ต่อเนื่อง
11. ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของสถานศึกษาให้บุคลากรและชุมชน ทราบอย่างต่อเนื่อง

บัญญัติข้อ 2

มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน หรือสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มุ่งเน้นการเรียนการสอนตามธรรมชาติ โดยให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และปลูกฝังเรื่องความสะอาด ความมีวินัย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรักสามัคคี รวมทั้งการจัดให้โรงเรียนมีความร่มรื่น มีต้นไม้ แหล่งน้ำ บ่อน้ำ ไร้ฝุ่น ไร้มลภาวะ

กิจกรรม

1. จัดอาคารเรียน อาคารประกอบให้อยู่ในสภาพใช้การได้ดี มีความมั่นคง แข็งแรง สะอาด สวยงาม ไร้ฝุ่น เป็นระเบียบเหมาะสมกับการใช้งาน มีผู้ดูแลรับผิดชอบในรูปคณะกรรมการทั้งครูและนักเรียน
2. มีมาตรการรักษาความปลอดภัยในการใช้อาคารสถานที่
3. จัดห้องเรียน ห้องประกอบให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนตลอดจนจัดสภาพและบรรยากาศเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน เช่น จัดตกแต่งให้สะอาด มีอุปกรณ์ประจำห้องที่จำเป็นอยู่ในสภาพใช้การได้ดี ครบถ้วน และทันสมัย
4. จัดหาแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา
5. ดูแลและตกแต่งให้สถานที่ บริเวณสถานศึกษาอยู่ในสภาพดี สะอาด เรียบร้อย ร่มรื่น สวยงาม และสามารถใช้อุปกรณ์สูงสุด เช่น การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ และไม้ยืนต้น
6. มีมาตรการในการดูแลทรัพย์สินของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เช่น จัดเวรยามรักษาความปลอดภัย และมีระบบเตือนภัย
7. จัดให้มีการประกวดความสะอาด และตกแต่งสถานที่และบริเวณสถานศึกษา
8. มีป้ายและคำขวัญเพื่อจูงใจให้นักเรียนช่วยดูแลรักษาอาคารสถานที่ และบริเวณสถานศึกษา
9. ประกาศยกย่อง เชิดชูเกียรตินักเรียนที่กระทำความดี เช่น มอบโล่ เข็มเชิดชูเกียรติ เกียรติบัตร เป็นต้น
10. จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสะอาด ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี คุณธรรม จริยธรรม โดยให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริงอย่างสม่ำเสมอ อาทิ ประกวดห้องเรียน จัดกิจกรรม อยู่ค่ายพักแรม จัดกิจกรรมกีฬา เข้าค่ายอบรมจริยธรรม จัดอุปสมบทสามเณร ภาคฤดูร้อน ฯลฯ

11. จัดกิจกรรมรณรงค์พัฒนาธรรมอันดีงาม เรื่องความกตัญญูทเวทิตา การเคารพผู้อาวุโส และอื่นๆ ตามความเหมาะสม โดยครูปฏิบัติตนเป็นตัวอย่าง
12. ขอความร่วมมือจากผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ผู้นำท้องถิ่นให้เข้ามาช่วยเหลือ
13. ประเมินความรู้สึกเป็นสุขและพึงพอใจของบุคลากร และผู้เรียนต่อสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา
14. ประเมินความรู้สึกประทับใจ/พึงพอใจของบุคคลภายนอกต่อสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา
15. ใช้ผลการประเมินเพื่อวางแผนปรับปรุงบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

บัญญัติข้อ 3

เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อม มีแผนผังเต็มรูปแบบ มีห้องเรียน ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ ตลอดจนสนามกีฬาครบครัน โดยให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

กิจกรรม

1. จัดให้มีแผนผังของสถานศึกษาเต็มรูปแบบ
2. จัดให้มีห้องสมุดที่เหมาะสม สะอาด มีหนังสือที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งจัดระบบบริการที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัยเพียงพอต่อการให้บริการครู อาจารย์ นักเรียน/นักศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน
3. มีห้องโสตทัศนูปกรณ์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการภาษาพร้อมอุปกรณ์ที่อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี สามารถให้บริการได้อย่างเพียงพอ และสอดคล้องกับหลักสูตร
4. จัดให้มีสนามกีฬา/ สนามเด็กเล่นในร่ม / กลางแจ้ง พร้อมอุปกรณ์กีฬาเพียงพอ และเหมาะสม
5. ขอความร่วมมือจากชุมชน ศิษย์เก่า สมาคมต่าง ๆ ช่วยจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้สถานศึกษา

บัญญัติข้อ 4

มีอุปกรณ์การเรียนการสอนครบครัน โดยจัดซื้อในราคาท้องตลาดที่เป็นธรรมทั้งให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์สูงสุด

กิจกรรม

1. สำรวจความต้องการ และจัดงบประมาณสำหรับการจัดซื้อจัดหา ผลิต และบำรุงรักษาโสตทัศนูปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนต่างๆ เป็นประจำทุกปี
2. ติดตามความก้าวหน้าเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เพื่อวางแผนนำมาใช้ในสถานศึกษา
3. ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดซื้อ จัดหาอุปกรณ์การสอนที่มีคุณภาพในราคาที่เป็นธรรมให้ครบครัน เพียงพอกับความต้องการ
4. ส่งเสริมให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดซื้อจัดหาผลิต บำรุงรักษาและใช้สื่อต่าง ๆ
5. จัดอบรมวิธีใช้ และบำรุงรักษาสื่ออย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
6. ติดตามผลการใช้สื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

บัญญัติข้อ 5

มีบุคลากรครูผู้สอนครบตามเกณฑ์ หากขาดแคลนครูให้ครูเกษียณอายุหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิมาช่วยสอน และหรือให้มีระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

กิจกรรม

1. จัดบุคลากรที่มีคุณวุฒิตรงวิชาที่สอนและมีจำนวนเพียงพอ
2. ขอความร่วมมือจากครูที่เกษียณอายุหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิมาช่วยสนับสนุนการสอน
3. จัดให้มีระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น กศน. ฯลฯ
4. วางแผนสร้างและพัฒนาบุคลากรของตนเอง เช่น ให้ทุนการศึกษา ผู้เรียนเพื่อให้กลับมาเป็นครูในสถานศึกษาของตน

5. จัดระบบและดำเนินการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู โดยเน้นการปลูกจิตสำนึกในหน้าที่

บัญญัติข้อ 6

องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิชาการ หรือ ด้านบริหาร เช่น กำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ได้แก่ การสอนภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา การสอนวิชาชีพการเกษตร การก่อสร้าง การไฟฟ้า เป็นต้น

กิจกรรม

1. พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และสถานประกอบการ เช่น พัฒนาหลักสูตรวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ
2. เชิญวิทยากรท้องถิ่นร่วมพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม ช่วยทำการสอน จัดบริการแนะแนวและเป็นที่ปรึกษาแนะนำการบริหาร
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริง/การฝึกงานในสถานที่ของท้องถิ่นสถานประกอบการอยู่เสมอ
4. ร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สถานประกอบการต่าง ๆ ในการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ
5. พัฒนาวิธีสอนภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ โดยนำวิธีการสอนหรือสื่อสำเร็จรูปมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้ได้เป็นอย่างดี
6. จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนทั้งในและนอกสถานศึกษาในโอกาสต่าง ๆ ที่เหมาะสมอยู่เสมอ เช่น งานประเพณีตามเทศกาลต่าง ๆ

บัญญัติข้อ 7

มีการเก็บค่าเล่าเรียนหรือค่าธรรมเนียมการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษา และจัดอุปกรณ์การเรียนการสอนให้ครบครัน ทั้งนี้ให้ยกเว้นค่าเล่าเรียนสำหรับเด็กยากจนและจ่ายค่าตอบแทนให้นักเรียนในการพัฒนาหรือฝึกปฏิบัติ ฝึกอาชีพที่เกิดรายได้ และเป็นประโยชน์แก่โรงเรียน เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เป็นต้น

กิจกรรม

1. วางแผนและจัดทำงบประมาณรายรับ-รายจ่าย ของเงินค่าเล่าเรียน และค่าธรรมเนียมการศึกษา และสรุปรายงานการใช้จ่ายเป็นประจำทุกปี
2. ริเริ่มกองทุนบริจาคที่มีวัตถุประสงค์เพื่อระดมเงิน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และการช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลน
3. นำค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมการศึกษามาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา อาคารสถานที่โดยจัดให้มีห้องเรียน ห้องประกอบ และอุปกรณ์การสอนที่เพียงพอ เหมาะสมและอยู่ในสภาพใช้งานได้ดีตลอดเวลา
4. จัดทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่ขาดแคลน พร้อมทั้งจัดสวัสดิการให้กับครูนักเรียนและบุคลากรของสถานศึกษา
5. จัดกิจกรรมหารายได้ให้แก่ นักเรียน เช่น ทำขนม ปลุกผักเลี้ยงสัตว์ ประดิษฐ์ดอกไม้ ฯลฯ และแบ่งรายได้ให้ครู และนักเรียนอย่างเป็นธรรม
6. จัดตั้งสหกรณ์ในสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองถือหุ้นและบริหารสหกรณ์
7. ติดตามประเมินผลนักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษาเป็นประจำทุกปี
8. ติดตามประเมินผลการจัดสวัสดิการให้กับครูและนักเรียนเป็นประจำทุกปี เพื่อนำผลมาปรับปรุงงานสวัสดิการของสถานศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการมากยิ่งขึ้น

บัญญัติข้อ 8

มีการส่งเสริมให้กลุ่มบุคคลหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการแสวงหาทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการบริหาร การจัดการของสถานศึกษา การจัดสวัสดิการให้กับครู เช่น การจัดที่พัก ค่าตอบแทน ค่าล่วงเวลา ค่าสอนพิเศษ ค่าฝึกอบรม ตลอดจนการแก้ไขปัญหาหนี้สินของครู

กิจกรรม

1. จัดให้มีองค์กรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมหารายได้ของสถานศึกษาที่จะนำมาสนับสนุนการบริหารและการดำเนินงานของสถานศึกษา เช่น สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมหรือชมรมศิษย์เก่า

2. ให้กรรมการสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคม/ชมรมศิษย์เก่า มีส่วนร่วมสนับสนุนในการบริหาร การวางแผนการใช้ทรัพยากร และการดำเนินกิจการของสถานศึกษา ร่วมกับกรรมการบริหาร
3. ริเริ่มดำเนินการบริหารสถานศึกษาในรูปคณะกรรมการบริษัท หรือนิติบุคคลอื่น ๆ ตามความเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา
4. จัดสวัสดิการให้กับบุคลากรในสถานศึกษา นอกเหนือจากที่ได้รับจากทางราชการ เช่น ให้ยืมเงินเป็นค่ารักษาพยาบาล จัดที่พักให้ครู จ่ายค่าตอบแทนให้กับครูที่สอนเกินที่กำหนด ให้กู้ยืมเงินโดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น
5. มีการพิจารณาเงินเดือนเป็นประจำทุกปีอย่างยุติธรรม และพิจารณาความดีความชอบเป็นพิเศษแก่ครูที่อุทิศเวลาและปฏิบัติงานดีเด่น
6. ร่วมกับชุมชน สมาคม ศิษย์เก่าจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อหารายได้เป็น สวัสดิการต่าง ๆ เพื่อหารายได้เป็นสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับครูและบุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษา เช่น จ่ายค่าฝึกอบรม ค่าล่วงเวลา เป็นต้น

บัญญัติข้อ 9

มีการวัดและประเมินผลทางการศึกษา ที่มุ่งเน้นผลผลิต คือ คุณภาพของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

กิจกรรม

1. มีการวัดผลและประเมินผลครบถ้วนตามหลักสูตร และมีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
2. มีการสรุปและรายงานผลการประเมินคุณภาพนักเรียนในภาพรวมเป็นรายชั้นปี / ระดับการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ
3. มีการพัฒนาความรู้ด้านการวัดผลและประเมินผลให้แก่ครูผู้สอน และติดตามผลการนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลอยู่เสมอ
4. จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการและวิชาชีพให้แก่ นักเรียน เช่น การแข่งขันทักษะภายในสถานศึกษา เป็นต้น
5. ติดตามผลผู้สำเร็จศึกษา และมีการนำผลมาพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ท้องถิ่นและตลาดแรงงาน

บัญญัติข้อ 10

เป็นโรงเรียนที่ผู้นำท้องถิ่นและผู้ปกครองทุกระดับทุกประเภทยอมรับว่าเป็น
โรงเรียนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

กิจกรรม

1. สํารวจและศึกษาข้อมูลภูมิหลัง (เช่น อาชีพ รายได้ และการศึกษา
ของบิดา มารดา และหรือผู้ปกครอง) ของนักเรียนเพื่อประชาสัมพันธ์ความนิยมของผู้ปกครองที่มี
ต่อสถานศึกษา
2. ติดตามผู้สำเร็จการศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องและจัดทำเพิ่ม
ผู้ประสบความสำเร็จในการศึกษาต่อและหรือการประกอบสัมมาชีพ
3. สนับสนุนการนำผลงานที่แสดงความสามารถพิเศษของนักเรียนให้
ปรากฏแก่ สาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ อยู่เสมอ
4. ดำเนินการเพื่อรับการประเมินเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพและ
มาตรฐาน
5. ดำเนินการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาและผลงานของนักเรียนอย่าง
ต่อเนื่อง
6. นำคณะครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
7. สร้างเกียรติคุณของสถานศึกษาเพื่อให้ชุมชนได้รู้จักและยอมรับ
เช่น ส่งเสริมความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริตและความสามารถของนักเรียน
8. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และให้บริการชุมชนในการจัด
กิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาได้

เพื่อสนองตอบนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีข้อบัญญัติ
ขึ้น 10 ข้อ แต่ละข้อล้วนแล้วแต่เป็นหลักการปฏิบัติเพื่อนำสถานศึกษาแต่ละแห่งให้เจริญก้าวหน้า
เป็นที่ยอมรับของสังคมและเป็นการศึกษาเพื่อปวงชนชุมชน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้อง
เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาให้ก้าวไปอย่าง
มีคุณภาพสูงสุด

การบริหารจัดการโรงเรียนตามหลักการจัดโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดไว้ 4 ด้าน คือ

1. ด้านวิชาการ
2. ด้านงบประมาณ
3. ด้านการบริหารงานบุคคล
4. ด้านการบริหารทั่วไป

ด้านวิชาการ

กลุ่มงานหลักสูตรและการสอน :

- 1) หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
- 2) ระดับและหมวดวิชา/การสอน/สอบ/วัดผลประเมินผล
- 3) สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา
- 4) บริการเอกสารการสอน
- 5) หลักสูตรพิเศษ

กลุ่มงานนิเทศการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการสอน :

- 1) นิเทศและพัฒนาการเรียนการสอน
- 2) การวิจัยการสอน
- 3) การศึกษากับชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น

กลุ่มงานกิจการและกิจกรรมนักเรียน :

- 1) กิจการนักเรียนและสวัสดิการ
- 2) แนะนำ
- 3) ทุนการศึกษา
- 4) กิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตร
- 5) กิจกรรมเสริมหลักสูตร

กลุ่มงานสื่อ ห้องสมุด และเทคโนโลยีการศึกษา :

- 1) บริการสื่อ / ใตฯ / สื่อผสม
- 2) ห้องสมุดโรงเรียน
- 3) บริการเอกสารและสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ

4) นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา/บริการ IT เพื่อการเรียนการสอน
(ถ้ามี)

กลุ่มงานวัดผลประเมินผลและมาตรฐานคุณภาพทางวิชาการของโรงเรียน :

- 1) ระบบระเบียบและทะเบียนนักเรียน
- 2) การวัดผล การเทียบโอนและคลังข้อทดสอบ
- 3) การประเมินมาตรฐานและคุณภาพทางวิชาการของโรงเรียน

1) หลักการและแนวคิด

- (1) ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- (2) มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด
- (3) มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้
- (4) มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น ทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
- (5) มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาการศึกษา

2) ขอบข่ายภารกิจ

- (1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- (2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- (3) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
- (4) การประเมินคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
- (5) การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- (6) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- (7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- (8) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

ด้านการงบประมาณ

กลุ่มงานนโยบายและแผน

- 1) นโยบาย/แผน/โครงการ
- 2) สารสนเทศและระบบข้อมูลเพื่อการบริหาร
- 3) การติดตามและการรายงาน

กลุ่มงานการงบประมาณ :

- 1) การจัดสรรงบประมาณ
- 2) การติดตามและรายงานการงบประมาณ

กลุ่มงานจัดหารายได้และกองทุนโรงเรียน :

- 1) การจัดหารายได้
- 2) งานบริหารกองทุนโรงเรียน

กลุ่มงานการบริหารทรัพย์สินและผลประโยชน์ (ถ้ามี)

- 1) การบริหารทรัพย์สินและผลประโยชน์
- 2) การประกอบกิจการพิเศษและการลงทุน (ถ้ามี)

1) หลักการและแนวคิด

(1) ยึดหลักความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคทางโอกาสการศึกษาของผู้เรียน ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรัฐจัดสรรเงินอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลสำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่สถานศึกษาของรัฐและเอกชนอย่างเท่าเทียมกัน และจัดสรรเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนที่มีลักษณะพิเศษตามความจำเป็น

(2) มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของระบบการจัดการงบประมาณ โดยให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ มีความคล่องตัวควบคู่กับความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้จากผลสำเร็จของงานและทรัพยากรที่ใช้

(3) ยึดหลักการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณ โดยจัดสรรงบประมาณ โดยจัดสรรงบประมาณให้เป็นวงเงินรวมแก่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

(4) มุ่งพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณ ตามมาตรฐานการจัดการทางการเงินทั้ง 7 ด้าน คือ

- 1) การวางแผนงบประมาณ
- 2) การคำนวณต้นทุนผลผลิต
- 3) การจัดระบบการจัดหาพัสดุ

- 4) การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ
  - 5) การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน
  - 6) การบริหารสินทรัพย์
  - 7) การตรวจสอบภายใน
- (5) มุ่งส่งเสริมการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินจากทุกส่วนของสังคมมาใช้ในการจัดและพัฒนาการศึกษา

2) ขอบข่ายภารกิจ

- (1) การจัดตั้งงบประมาณ
- (2) การจัดสรรงบประมาณ
  - การจัดสรรงบประมาณ
  - การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ
  - การโอนและการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
  - การรายงานผล
- (3) การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ
  - การตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณ
  - การตรวจสอบติดตามการใช้ผลผลิต
- (4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
  - ทุนการศึกษา
  - กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
  - กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา
  - การจัดการทรัพยากร
  - การส่งเสริมการบริหาร การจัดหารายได้ และผลประโยชน์ในรูปแบบที่

หลากหลาย

- (5) การบริหารการเงิน
  - การเบิกเงินจากคลัง
  - การรับเงิน
  - การเก็บรักษาเงิน
  - การจ่ายเงิน
  - การนำส่งเงิน
- (6) การบริหารบัญชี

- การจัดทำบัญชีการเงิน
  - การจัดทำทะเบียนทางการเงิน
  - การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
  - การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
- (7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์
- การวางแผนจัดหาพัสดุ
  - การกำหนดแบบรูปรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะ
  - การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
  - การจัดหาพัสดุ
  - การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ
  - การจัดหาผลประโยชน์สินทรัพย์

ด้านการบริหารงานบุคคล

- 1) กลุ่มงานการวางแผนกำลังคน/สรรหา/คัดเลือก
- 2) กลุ่มงานการบรรจุ/แต่งตั้ง และระบบทะเบียนบุคคล
- 3) กลุ่มงานการประเมิน-การพัฒนาบุคคลและงานวินัย
- 4) กลุ่มงานสวัสดิการและกองทุนบุคลากร

1) หลักการและแนวคิด

- (1) ยึดหลักการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง
- (2) ยึดหลักความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่ การศึกษา

และสถานศึกษาตามนโยบาย กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนด

- (3) ยึดหลักธรรมาภิบาล

2) ขอบข่ายภารกิจ

- (1) การวางแผนอัตรากำลัง
- (2) การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา
- (3) การเกลี่ยอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- (4) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

ด้านงานบริหารทั่วไป

- 1) กลุ่มงานธุรการและสารบรรณ
- 2) กลุ่มงานเลขานุการกิจ กก. สถานศึกษา
- 3) กลุ่มงานการเงินและการบัญชี
- 4) กลุ่มงานพัสดุและการจัดจ้างบริการ
- 5) กลุ่มงานอาคารสถานที่ การพัฒนาพื้นที่และสิ่งแวดล้อม
- 6) กลุ่มงานรักษาความปลอดภัยและระบบสัญญาณ
- 7) กลุ่มงานประชาสัมพันธ์
- 8) กลุ่มงานบริการพิเศษ (ถ้ามี)
- 9) กลุ่มงานบริการอนามัยและโภชนาการ
- 10) กลุ่มงานระบบการตรวจสอบผลงานและการเงิน (Audit System) (ถ้ามี)
- 11) กลุ่มงาน – โครงการชุมชนสัมพันธ์

1) หลักการและแนวคิด

(1) ขีดหลักในสถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานในเชิงนโยบายให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

(2) มุ่งส่งเสริมประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารและการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามหลักการการบริหารงานที่มุ่งเน้น ผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ตามกฎเกณฑ์ กติกา ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคลชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

(3) มุ่งพัฒนาองค์กรทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ให้เป็นองค์กรสมัยใหม่ โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีการใช้อย่างเหมาะสม สามารถเชื่อมโยง ติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วด้วยระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

(4) การบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญ ที่ช่วยประสานส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย

ตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนการจัด และให้บริการการศึกษา
ของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถานสังคมอื่น

2) ขอบข่ายภารกิจ

- (1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- (2) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- (3) การวางแผนการศึกษา
  - (ก) แผนพัฒนาการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์
  - (ข) แผนพัฒนาการศึกษาประจำปีและแผนปฏิบัติการประจำปี
- (4) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- (5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- (6) การพัฒนามาตรฐานปฏิบัติงาน
- (7) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- (8) การดำเนินงานธุรการ ด้านการเงิน การคลัง บัญชีและพัสดุ
- (9) การอำนวยความสะดวกด้านบุคลากร
- (10) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- (11) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- (12) การรับนักเรียน
- (13) การจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลือกสถานศึกษา
- (14) การอำนวยความสะดวกและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ

และตามอรรถยา

- (15) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- (16) การทัศนศึกษา
- (17) การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
- (18) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- (19) การส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน
องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- (20) งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
- (21) งานกำกับดูแลสถานศึกษา : ติดตาม ตรวจสอบประเมินผลและรายงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วิไล ธนวิวัฒน์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหา การบริหารโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพ การบริหารโรงเรียนมีปฏิบัติในระดับมาก และประสิทธิผลของโรงเรียนมีการปฏิบัติมากเป็นอันดับ แรก รองลงมาตามลำดับ คือ การบริหารอาคารสถานที่ การบริหารกิจการนักเรียน การบริหาร การเรียนการสอน การบริหารกิจการนักเรียน การบริหารการเรียนการสอน การบริหารงาน บุคลากร ปรัชญาและนโยบายของโรงเรียน และความสัมพันธ์กับชุมชน

กันยารัตน์ จันโทศรี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาการจัดการจัดประสบการณ์ ระดับอนุบาลศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการจัด ประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยส่วนรวมและจำแนก ตามสถานภาพ อยู่ในระดับน้อย ยกเว้นผู้รับใบอนุญาตมีปัญหาด้านคุณสมบัติและการพัฒนา บุคลากรในระดับปานกลาง โดยมีข้อที่เป็นปัญหาในระดับปานกลาง 3 ข้อ คือ ครูส่วนใหญ่ไม่ได้ เรียนวิชาอนุบาลศึกษาโดยตรง โรงเรียนไม่สามารถคัดเลือกครูที่มีวุฒิการศึกษาและความสามารถ ได้ตรงกับความต้องการและครูขาดประสบการณ์ด้านการอนุบาลศึกษา

จรัญ เกื้ออนันต์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า ผู้บริหารมีปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี โดยส่วนและ 5 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ย จากสูงไปต่ำ คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านบุคลากร ด้านการจัดประสบการณ์ ด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และอีก 1 ด้านที่ เหลืออยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารในโรงเรียนที่มีขนาดตั้งแต่ 12 ห้องเรียนขึ้นไป มีปัญหาโดยภาพรวมและอีก 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านด้านการจัด สภาพแวดล้อม ด้านบุคลากร ด้านการจัดประสบการณ์ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ผู้ปกครอง และมีปัญหาอีก 2 ด้านที่เหลือมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และผู้บริหารในโรงเรียนขนาด ต่ำกว่า 12 ห้องเรียน มีปัญหาโดยภาพรวมและ 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการจัด สภาพแวดล้อม ด้านบุคลากร ด้านการจัดประสบการณ์ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ผู้ปกครองและด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและมีปัญหาอีก 1 ด้านที่เหลืออยู่ในระดับน้อย และ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดต่ำกว่า 12 ห้องเรียน มีปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อน

ประถมศึกษา โดยภาพรวมและ 2 ด้าน คือ ด้านบุคลากรและด้านการจัดสภาพแวดล้อม มากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนที่มีขนาดตั้งแต่ 12 ห้องเรียนขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รัตนา เผ่าวงศา(2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่าข้าราชการครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพมีปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีปัญหาด้านการวางแผนการรับนักเรียนและด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย อยู่ในระดับน้อย โดยมีปัญหารายข้อในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ การจัดส้อมไม่เหมาะสมกับนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้บริหารไม่มีสื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศติดตามการเรียนการสอน ด้านการขออนุญาตเปิดทำการสอนให้แก่โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีวุฒินุบาลศึกษา/ปฐมวัย ด้านการดำเนินงานตามนโยบาย ได้แก่ การจัดหาวัสดุ สื่อและอุปกรณ์ในการจัดการศึกษามีไม่เพียงพอ ด้านการจัดบริการส่งเสริม สุขภาพอนามัย ได้แก่ การจัดพื้นที่สำหรับนอนและเครื่องนอนไม่ถูกสุขลักษณะ ด้านการวางแผนการรับนักเรียน ได้แก่ เจ้าหน้าที่จัดทำสำมะโนนักเรียนมีไม่เพียงพอและผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา มีปัญหาการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ทิพย์ภาพร งอยหล้า (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาการจัดการอนุบาลศึกษาของโรงเรียนเอกชน ปีการศึกษา 2542 จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่ามีปัญหาในด้านการประเมินผลมากที่สุด คือ ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับผู้ปกครอง ด้านสุขอนามัยและความปลอดภัย และด้านอาหารและบริการ ส่วนปัญหาที่มีความริบคว่นที่ต้องการแก้ไขในแต่ละด้าน มีดังนี้ ครูดูแลเด็กและพูดกับเด็กไม่ทั่วถึง สื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กมีจำนวนไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนไม่สามารถคัดเลือกครูที่มีวุฒิการศึกษาและความสามารถได้ตรงกับความต้องการ การจัดสวัสดิการเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูทำได้ไม่ทั่วถึง การจัดเก็บเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบ ขาดครูที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการสอน การจัดบริเวณและอาคารสถานที่ไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษา โรงเรียนขาดความเอาใจใส่ในเรื่องความสะอาดของห้องน้ำห้องส้วม ผู้ปกครองไม่ทราบรายการอาหารที่โรงเรียนจัดให้ในแต่ละวัน และขาดความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง

งานวิจัยต่างประเทศ

Figueroa and others (1985 : 74-75) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและวิธีการในการประเมินความรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้จากการฝึกปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่าการวัดพัฒนาการทางด้านจิตใจของเด็กก่อนวัยเรียนนั้นมีวิธีการวัด 4 วิธี คือ

1. วัดโดยใช้อายุตามปฏิทินเป็นเกณฑ์ ซึ่งวิธีนี้ถือว่าเป็นวิธีที่ใช้มานาน และเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมนัก เนื่องจากไม่อาจบอกได้ว่าเด็กมีสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด
2. วัดระดับสติปัญญาของเด็ก ทั้งโดยใช้หลักเกณฑ์และวัดโดยไม่อาศัยหลักเกณฑ์ ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ค่อยเกิดประโยชน์นัก ไม่สามารถนำไปใช้ในการประเมินการฝึกปฏิบัติได้
3. ประเมินความสามารถหรือความสนใจของเด็กระหว่างที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมระหว่างที่ครูกำลังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ ซึ่งได้ประโยชน์มากหากสามารถควบคุมบรรยากาศในการประเมินโดยไม่ให้เด็กรู้ตัว มิฉะนั้นเด็กจะเกิดอารมณ์เครียด การประเมินโดยใช้วิธีนี้เป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่ง เพราะสามารถวัดสิ่งที่ครูต้องการทราบได้จากปฏิริยาตอบสนอง
4. การวัดโดยใช้แบบทดสอบที่มีมาตรฐาน ซึ่งสร้างจากทฤษฎีหลักการ ซึ่งการทดสอบวิธีนี้เป็นการทดสอบที่เชื่อถือได้ สามารถนำผลมาทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติได้แต่เครื่องมือที่ใช้ในการวัดนั้นจะต้องมีความเที่ยงตรง เช่น แบบทดสอบของเพียเจต์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้ทฤษฎีทางจิตวิทยาพัฒนาในการวัด ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการประเมินทางด้านวิชาการได้

White (1991 : 2020-A) ได้ศึกษาความคาดหวังจากเด็กอายุ 4 ขวบของครู : การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ซึ่งต้องการศึกษาความคาดหวังจากเด็กอายุ 4 ขวบ ของครู 3 คน กับเด็กอายุ 4 ขวบ 48 คน โดยการสังเกตและสัมภาษณ์ข้อมูลที่ได้จากครูเป็นการจัดลำดับของนักเรียนประเภทของนักเรียน ผลการประเมินการเรียนประจำปี และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการเปรียบเทียบผลการศึกษาพบสิ่งต่อไปนี้ ความคาดหวังในตัวเด็กทางด้านพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนของครูสังเกตจาก

1. ลักษณะการติดต่อกันระหว่างครูกับนักเรียน
2. การแก้ปัญหาพฤติกรรม
3. รูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
4. การแก้ไขพฤติกรรมของครูโดยคำพูดทางสังคมและทางร่างกาย
5. การมอบภาระหน้าที่ความรับผิดชอบให้เด็ก

จากพฤติกรรมของครูทั้ง 3 คนไม่นำไปสู่คุณลักษณะของนักเรียนซึ่งมี 4 ประเภท คือ นักเรียนที่ครูชอบ ครูไม่ชอบ ครูติดต่องานเป็นครั้งคราว และนักเรียนที่ครูไม่ติดต่อด้วยเลย แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะเหมือน ๆ กัน ทำให้ความคาดหวังในตัวเด็กของครูแตกต่างกันออกไปซึ่งขึ้นอยู่กับ

1. พื้นฐานของเด็ก
2. ครอบครัวของเด็ก
3. บุคลิกภาพ
4. ทักษะทางสังคม
5. ความมั่นใจในความสามารถของตนเอง

ในระยะแรกของการศึกษา ครูแบ่งเด็กตามอายุได้ 3 ห้อง จากนั้นก็สอนเด็กตามความสามารถของกลุ่ม พบว่า ความสามารถทางการพูดของเด็กแตกต่างกัน บางคนอธิบายความเข้าใจของตนเองไม่ได้ บางคนเข้าใจกฎเกณฑ์และความคาดหวังของครูเกี่ยวกับ พฤติกรรมของตนเองได้ดี

Larkin (1992 : 397-A) ได้ศึกษาเรื่องผู้บริหารโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา : มุมมองเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายเกี่ยวกับความคาดหวังและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนก่อนประถมศึกษาที่สัมพันธ์กับการจัดโครงสร้างของหน่วยงาน และประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้บริหารเหล่านั้นมีความเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มีส่วนในการเตรียมผู้นำและกำหนดนโยบาย พร้อมทั้งรับรองความรู้ความสามารถของผู้นำในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ทักษะความชำนาญ และความเป็นผู้นำ ผู้วิจัยเลือกศึกษาผู้บริหารโรงเรียนก่อนประถมศึกษาที่ไม่พึงประสงค์และแสวงหากำไร จำนวน 16 คน ที่อยู่ในเขตเมืองบอสตัน ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารโรงเรียนก่อนศึกษามีบทบาทหน้าที่หลายอย่าง และมีงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากมาย ตั้งแต่งานการดูแลรักษาความสะอาด การสื่อสารกับครู ผู้ปกครอง การบริหารบุคคลงบประมาณ การแสวงหาทางสนับสนุน และการพัฒนาบุคลากร ซึ่งสัมพันธ์กับงบประมาณ และการได้รับการสนับสนุน และพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนก่อนประถมศึกษาได้รับการฝึกอบรมทางการบริหารน้อยมาก ดังนั้น จึงอาศัยประสบการณ์จากการเรียนและประสบการณ์ส่วนตัว ทำให้เรียนรู้แบบลองผิดลองถูก แต่ส่วนใหญ่ผู้บริหารเหล่านี้เคยเป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนมาก่อน ลักษณะการบริหาร จึงเป็นแบบการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และผู้บริหารที่เป็นสตรีมักมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจและการตอบสนองความต้องการของเพื่อนร่วมงานนอกจากนี้ ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้บริหารขาดเพื่อนภายในองค์กร แต่ก็มีโชคดีที่มีรองผู้อำนวยการ

ช่วยแก้ปัญหาที่ยุ่งยาก สลับซับซ้อนภายในโรงเรียน โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูในโรงเรียน

จากงานวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น ได้กล่าวถึงสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งผลวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาด้านวิชาการ ยังขาดอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ส่วนปัญหาอื่น ๆ ที่พบ ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะทาง อาคารเรียนไม่สมบูรณ์ ห้องเรียนคับแคบ ไม่เป็นสัดส่วน ขาดงบประมาณสนับสนุน การดำเนินงานการจัดสิ่งแวดล้อม และขาดการติดตามผลการดำเนินงาน ฉะนั้น จึงต้องเป็นกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมศักยภาพให้แก่สถานศึกษาและเป็นแนวแก้ไขปรับปรุงการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคมและผู้ใช้บริการต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY